

Tıp Tarihi Perspektifinden
Gevher Nesibe
Darüşşifası ve Tıp Medresesi

Prof. Dr. Halil TEKİNER

Anadolu'da inşa edilmiş darüşşifalar

(erken dönem)

- Mardin Eminüddin Darüşşifası (1122)
(Artuklu devri) (yıkılmış)
- **Kayseri Gevher Nesibe Darüşşifası (1206)**
- Sivas I. İzzettin Keykavus Darüşşifası (1217)
- **Divriği Turan Melik Darüşşifası (1228)**
- Çankırı Cemalettin Ferruh Darüşşifası (1235)
- **Kastamonu Pervaneoğlu Ali Darüşşifası (1272)**
- Aksaray Darüşşifası (13. yüzyılın ikinci yarısı)
- **Tokat Muineddin Pervane Darüşşifası**
(13. yüzyılın ikinci yarısı)

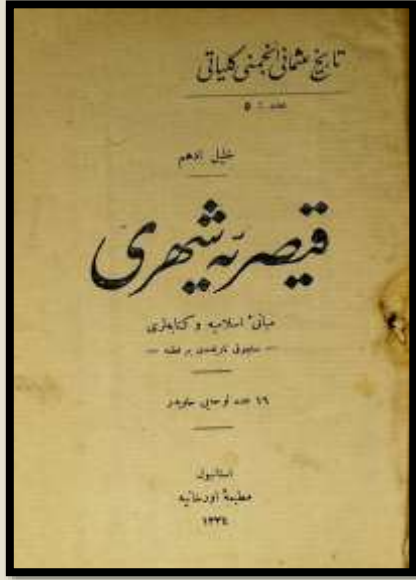
Prof. Süheyl Ünver'in çizimleriyle
Gevher Nesibe Hatun, 1956
(Sayın Gülbün Mesara'nın izniyle)

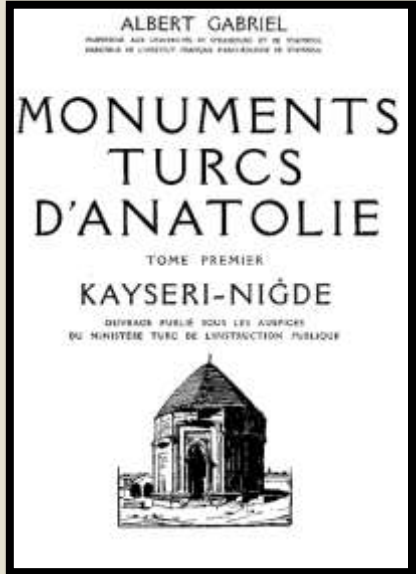
ایام السلطان المعظم غیاث الدین والحدین کیخسرو بن قلیچ ارسلان دامت تقواه بنا هذا الماریستان
وصیة عن الملكة عسمة الدین والحدین کوهر نسابة بنت قلیچ ارسلان رضی الله سنة اثنتین وستما یه

**Bu maristan Kılıçarslan oğlu büyük Sultan Gıyaseddin
Keyhüsrev'in –Allah ondan razı olsun– zamanında
Kılıçarslan kızı ismetüddin Gevher Nesibe'nin vasiyeti
üzerine Allah rızası için 602
[m. 1205/6] senesinde inşa edildi.**

Kronoloji

*Kayseriye Şehri: Mebâni-i
İslâmiye ve Kitâbeleri (1918)*
(H. Tekiner Koleksiyonu)

Monuments Turcs d'Anatolie (1931)
(H. Tekiner Koleksiyonu)

- **1206:** Yapının darüşşifa (Şifaiye) kısmının inşası tamamlandı. Ardından Gıyasiye Medresesi inşa edildi.
- **1505:** Yıllık geliri 29.123 akçe
- **1584:** Vakıf kayıtlarına göre müderrislere günlük 20'şer akçe, öğrencilerin her birine günlük 8'er akçe ve vakıf tahsildarına günlük 2 akçe ödenmekte idi.
- **1669:** Yapı önemli bir onarımdan geçirildi.
- **1827:** Sultan II. Mahmud tarafından İstanbul'da Tıphane-i Amire'nin kuruluşu ile modern tıp eğitiminin başlaması
- **1889:** Yapı yeniden onarıldı ve iki yeni müderris atandı.
- **1918:** Darüşşifanın kitabesini ilk olarak Halil Edhem Bey [Eldem] (1861-1938) *Kayseriye Şehri* başlıklı kitapta yayınladı.
- **1931:** Prof. Albert Gabriel (1883-1972) yapıyı mimari açıdan inceleyerek planını yayınladı.

Yapı hakkındaki tarihi belgeler

(16. yüzyıl ve sonrası)

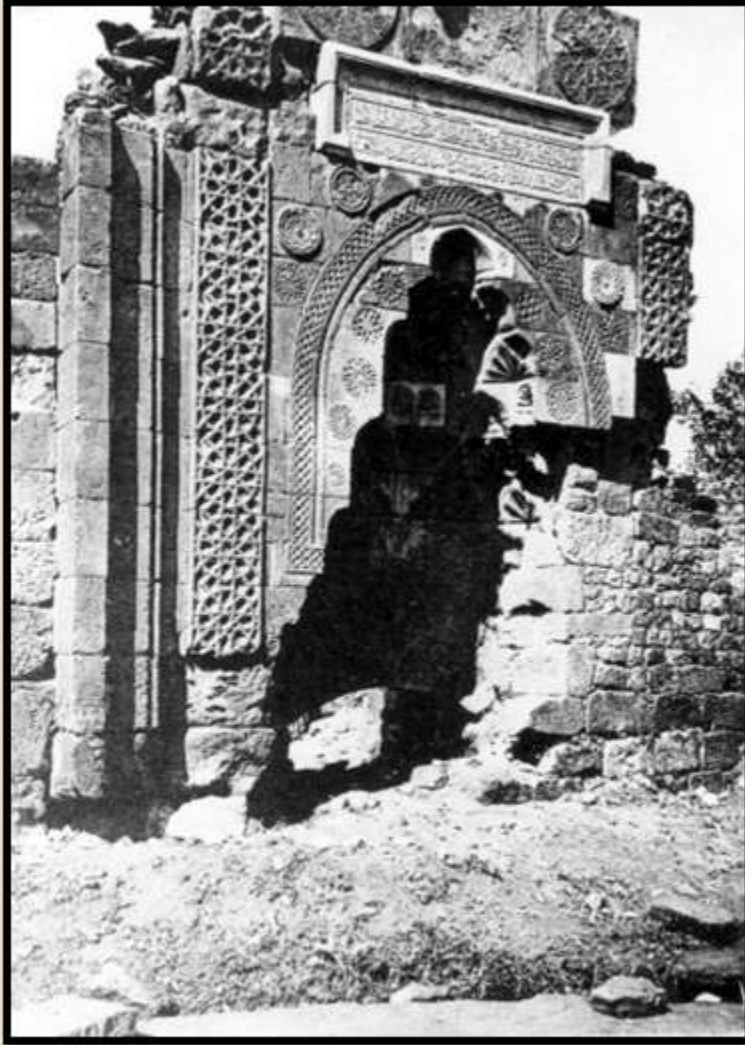

Yapının onarım
öncesinde çekilmiş
bir fotoğrafı (1955)
(N. Karakaya Arşivi)

Yapının 750. kuruluş
yıldönümü için
bastırılan pul (1956)
(H. Tekiner Koleksiyonu)

- **1933:** Prof. Süheyl Ünver yapıyla ilgili bir broşür hazırladı.
- **1940'lar:** Akademik camiada yapıya gösterilen ilgi arttı.
(Prof. Süheyl Ünver, Prof. Feridun Nafiz Uzluk, Prof. Nüzhet Şakir Dirisu, Prof. Kazım İsmail Gürkan, Prof. Afet İnan, vd.)
- **1942:** Tıp medresesinin kapısı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onarıldı.
- **1955-1960:** Yapı önemli bir onarımdan geçirildi.
- **1956:** Yapının 750. kuruluş yıldönümü anısına pul bastırıldı.

Yapının onarım öncesinde çekilmiş fotoğrafları (1940'lı yıllar)
(N. Karakaya Arşivi)

Hacettepe Üniversitesi
Gevher Nesibe Tıp Fakültesi
Temel Tıp Bilimleri Enstitüsü'nün
Temel Atma Töreni Münasebetiyle
(20 Nisan 1969)

Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi

(H. 602 - M. 1206)

Prof. Dr. A. AFETİNAN

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO : 8

Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi (1969) (H. Tekiner Koleksiyonu)

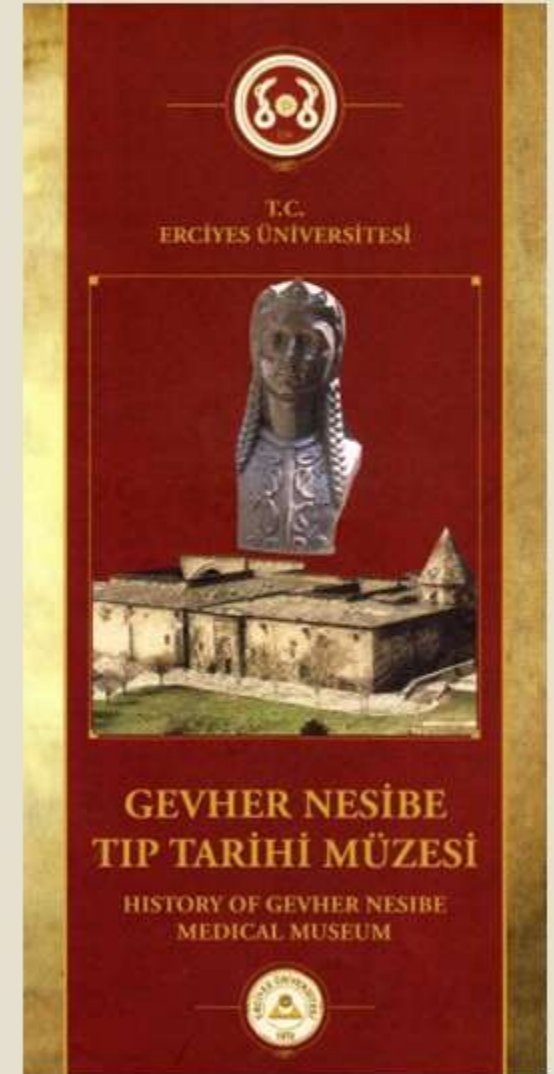
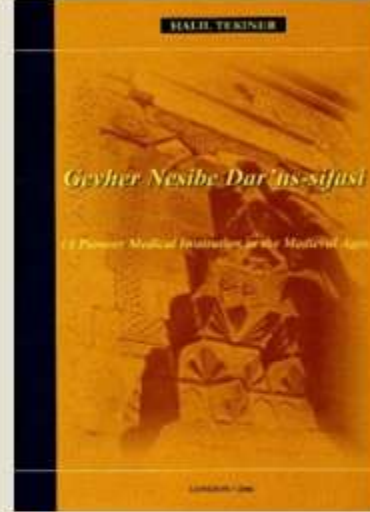
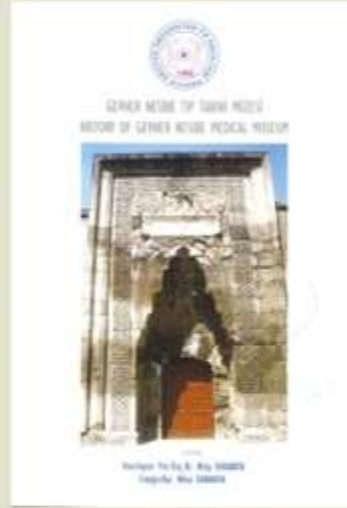
Gevher Nesibe Darüşşifası
gümüş hatıra parası (2006)
(H. Tekiner Koleksiyonu)

Erciyes Üniversitesi
Gevher Nesibe Hastanesi (2021)

- **1969:** Hacettepe Üniversitesi'nin bir kolu olarak hizmete geçirildi, ardından Erciyes Üniversitesi'ne bağlandı.
- **1982:** Kayseri Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi adını aldı.
- **2006:** Yapının 800. kuruluş yıldönümü anısına Türk Tıp Tarihi Kongresi düzenlendi ve hatıra parası bastırıldı.
- **2006-2010:** Önemli bir onarımdan geçirildi.
- **2014:** Selçuklu Uygarlığı Müzesi adıyla ziyarete açıldı.
- **2017:** ERÜ Gevher Nesibe Genom ve Kök Hücre Enstitüsü

Darüşşifa hakkındaki bazı yayınlar

Sonuç

1. **Gevher Nesibe Darüşşifası ve Tıp Medresesi**, **uygulamalı tıp eğitimi**nin verildiği bir sağlık müessesesi olarak dünya tıp tarihinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir ve **üniversite hastanelerinin prototipi** olarak değerlendirilebilir.
2. Bu yapı Anadolu'da inşa edilmiş darüşşifalar arasında **ayakta kalmış en eski örnek** olması nedeniyle önem arz etmekte; ulusal ve uluslararası tıp çevrelerinde tanıtıma ihtiyaç duymaktadır.
3. Darüşşifanın kitabesinde Gevher Nesibe Hatun'un isminin yer alması Selçukluların **kadına verdiği değere** işaret etmesi bakımından da dikkate değerdir.

Diğer örnekler: Turan Melik Hatun Darüşşifası (1228) – Divriği, Gülümsen Hatun Darüşşifası (1223) – Kütahya, vd.

Bilimsel canlılık

- Üniversite, belediye, okul ve STK iş birliğiyle bilimsel etkinliklerin artırılması.
- Toplantı, panel ve sempozyumlarla yapının canlı tutulması.
- Bilimsel sürekliliğin kurumsal iş birlikleriyle desteklenmesi.

PANEL
GEVHER
NESİBE
Medrese ve
Şifahanesi'nin
Günümüze Yansması

Tarih 13 Ekim 2025 / Saat: 18.00
14 Ekim 2025 / Saat: 18.30

Yer Selçuklu Uygarlığı ve
Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi

Düzenleyen: Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Genom ve Kök Hücre Enstitüsü

PROGRAM
1. Gün (13 Ekim 2025)
Saat: 18.00 - 18.30
Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi
Saat: 18.30 - 19.15
PANEL / GEVHER NESİBE
ŞİFAHANESİ'NDEN GÜNÜMÜZE EĞİTİM VE
TEDAVİ YAKLAŞIMLARI
MODERATÖR
• Ali Rıza Kayaşan Mültevelik
Ayşe BÖKÜLER
KONUŞMACILAR
Gevher Nesibe Medresesi'nde Öğretim Görevlisi
Gökhan ÖZDEMİR
• Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Genom ve
Kök Hücre Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Zuhur HAMURCU
Kongreserler Tıbbi Genetik
Pansiyoncular KOBİ Kurum ve
Ekonomik Uygulamaları
• Erciyes Üniversitesi Genom ve Kök Hücre
Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Serpil TAMER
Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi'nde
Tıbbi Genetik
• Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi
ve Anadolular (ŞİFAHANESİ) Müdürü
Doç. Dr. Gülay SEZER
Tıp Tarihi Pansiyoncular Gevher Nesibe
Tıp Tarihi Müzesi
• Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Doç. Dr. Halil TEKİR
Saat: 19.15 - 19.30
Müsahip Samiye Söğüt
Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi'nde
Tıbbi Genetik
Öğr. Gör. Dr. Feriye SAHAPBAŞI
2. Gün (14 Ekim 2025)
Saat: 18.30 - 19.15
PANEL / GEVHER NESİBE ŞİFAHANESİ'NE
MÜZEYE DÖNÜŞÜM SÜRECİ
MODERATÖR
• Rayhan B. Kültür ve Tarih Müzesi
Doç. Dr. Şakir DURSUN
KONUŞMACILAR
• Orta Anadolu Kültür ve Tarih Müzesi
Genel Sekreter
Yusuf Emre ŞEKER
• Akademiye Katılımı
Mehmet ÇAYIRDAĞ
• Akademiye Katılımı
Doç. Dr. Dilek Dilek
Gökhan SEZEN
Saat: 19.15 - 19.30
Müsahip Samiye Söğüt
Ney Dilek/ Rayhan B. Kültür ve Tarih Müzesi
Saat: 19.30 - 20.00
MODERATÖR
• Rayhan B. Kültür ve Tarih Müzesi
Doç. Dr. Mehmet ERGÜN
KONUŞMACILAR
• Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Genom ve
Kök Hücre Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Mehmet NISAN
Gevher Nesibe Şifahanesi'nde Öğretim
Görevlisi
• Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji
Anadolular Doç. Dr. Erol Fikri ŞENER

Eğitimsel tanıtım

- Türkiye'deki tıp fakültesi öğrencileri ve sağlık çalışanları arasında tanıtımın yaygınlaştırılması.
- Eğitim, belgesel ve etkinliklerle farkındalığın artırılması.
- ERÜ ve Ahi Evran Tıp Fakültesi örneklerinin çoğaltılması.

Uluslararası Görünürlük

- Yapının uluslararası literatür ve rehberlerde doğru ve etkin biçimde tanıtılması.
- Bilimsel ve bilinçli bir anlatımın benimsenmesi.
- Tanıtımın sürdürülebilir biçimde desteklenmesi.

Müzecilik ve Koruma

- Yapının tıp tarihi müzesi kimliğinin güçlendirilmesi.
- Tarihî değerini vurgulayacak içeriklerin zenginleştirilmesi.
- Sürekliliği sağlayacak koruma çalışmalarının desteklenmesi.

Sanatla Bütünleşme

- **Yapının estetik ve sanatsal yönünün öne çıkarılması.**
- Konser, sergi ve benzeri etkinliklerle kültürel bellekte yer alması.
- **Sanat aracılığıyla tarihî mirasın yaşatılması.**

İlginize teşekkür ederim.

Prof. Dr. Halil TEKİNER
haliltekiner@gmail.com